

Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, temeljem prijedloga i mišljenja razreda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Izviješća Odbora za nagrade i pismenog glasovanja članova Predsjedništva, u skladu s člankom 10. *Pravilnika o radu Odbora za nagrade u postupku dodjeljivanja nagrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, donijelo je slijedeću

O D L U K U

**o dodjeli nagrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti
za najviša znanstvena i umjetnička dostignuća
u Republici Hrvatskoj za 2011. godinu**

Predsjednica Odbora za nagrade
akademkinja Alica Wertheimer Baletić

Tajnica Odbora
Alenka Smrečki, dipl. iur.

NAGRADE HAZU ZA 2011.

1. za područje društvenih znanosti nagradu dobiva:
 - **dr. sc. Hrvoje Gračanin**, za knjigu: *Južna Panonija u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju* (od konca 4. do konca 11. stoljeća), Plejada, Zagreb, 2011.
2. za područje prirodnih znanosti i matematike dodjeljuju se dvije nagrade:
 - **prof. dr. sc. Branki Kovač** i **prof. dr. sc. Igoru Novaku** za dva znanstvena rada: *Electronic structure of pesticides* i *Electronic structure of herbicides*, objavljena 2011. u časopisima **Chemical Physics Letters** i **Journal of Electron Spectroscopy and Related Phenomena**, i
 - **prof. dr. sc. Goranu Durnu**, za znanstveni rad: *Improvements in Treatment of Waste from Petroleum Industry in Croatia*, objavljen u CC časopisu **Journal of Energy Resources Technology**, 130/2, 022101-1-022101-10, 2008.
3. za područje medicinskih znanosti nagradu dobiva:
 - **prof. dr. sc. Bojan Polić**, za znanstveno otkriće objavljeno 2009. u znanstvenom časopisu **Immunity** pod naslovom: *Altered NK cell development and enhanced NK cell-mediated resistance to mouse cytomegalovirus in NKG2D-deficient mice*.
4. za područje književnosti nagradu dobiva:
 - **Miro Gavran**, književnik i dramski pisac, za roman: *Kafkin prijatelj*, Mozaik knjiga, 2011.
5. za područje likovnih umjetnosti nagradu dobivaju:
 - **dr. sc. Katarina Horvat-Levaj**, **dr. sc. Doris Baričević** i **dr. sc. Mirjana Repanić- Braun**, za knjigu: *Akademski crkva sv. Katarine u Zagrebu*, (Zagreb, Institut za povijest umjetnosti, 2011.)
6. za područje glazbene umjetnosti nagradu dobiva:
 - **Berislav Šipuš**, skladatelj i dirigent, za kompoziciju: **AD TE ..., Concertino za violončelo i gudače** (praizvedba 2010., Ljubljana, prva izvedba u RH 5.11.2011. Glazbena tribina Opatija)

NAGRADA ZA PODRUČJE DRUŠTVENIH ZNANOSTI

Za područje društvenih znanosti nagradu dobiva **dr. sc. Hrvoje Gračanin** za knjigu *Južna Panonija u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju (od konca 4. do konca 11. stoljeća)*, Plejada, Zagreb, 2011.

Dr. sc. Hrvoje Gračanin rodio se u Zagrebu 1973. Godine 1998. diplomirao je na jednopredmetnom studiju povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 2008. obranio doktorat znanosti. Na istom je odsjeku zaposlen u znanstveno-nastavnom zvanju docenta, gdje predaje predmete *Europska i svjetska povijest u srednjem vijeku* i *Historiografski praktikum*. Od 2004. gost je predavač na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Njegovi su znanstveni i istraživački interesi usmjereni na proučavanje hrvatskih krajeva u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju, odnosno postignuća rimske civilizacije te promjena izazvanih tzv. seobom naroda na širem prostoru današnje Hrvatske, s osobitim osvrtom na panonsku regiju. Bavi se i kasnoantičkom i ranosrednjovjekovnom historiografijom te poviješću bizantske civilizacije.

Knjiga *Južna Panonija u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju (od konca 4. do konca 11. stoljeća)*, objavljena u Zagrebu 2011., prva je monografska obrada povijesti južnopanonskog (sjevernohrvatskog) prostora, zasnovana na interdisciplinarnom pristupu, s težištem na demografskim i etničkim promjenama koje su zahvatile južnu Panoniju u kasnoantičkom i ranosrednjovjekovnom razdoblju. Podijeljena je u deset poglavlja u kojima se razmatraju geografska obilježja prostora, upravne prilike u kasnoantičkoj južnoj Panoniji, zatim djelovanja tzv. seobe naroda, od razdoblja hunske prevlasti i nazočnosti raznih germanskih etničkih skupina na ovome području – Ostrogota, Gepida, Herula i Langobarda – preko avarskog osvajanja i dolaska Franaka kao nove sile u srednje Podunavlje do dolaska Mađara i njihova smještaja u istočnom Međuriječju u 10. stoljeću.

NAGRADA ZA PODRUČJE PRIRODNIH ZNANOSTI I MATEMATIKE

Za područje prirodnih znanosti i matematike dodjeljuju se dvije nagrade:

1.) **prof. dr. sc. Branki Kovač** i **prof. dr. sc. Igoru Novaku** za dva znanstvena rada: *Electronic structure of pesticides* i *Electronic structure of herbicides*, objavljena 2011. u časopisima **Chemical Physics Letters** i **Journal of Electron Spectroscopy and Related Phenomena**, i

2.) **prof. dr. sc. Goranu Durnu**, za znanstveni rad: *Improvements in Treatment of Waste from Petroleum Industry in Croatia*, objavljen u CC časopisu **Journal of Energy Resources Technology**, 130/2, 022101-1-022101-10, 2008.

1.)

Prof. dr. sc. Branka Kovač, r. Tomaš, rodila se i školovala u Zagrebu. Na Institutu *Ruđer Bošković* zaposlena je od 1973., kad je diplomirala kemiju na zagrebačkome Prirodoslovno--matematičkom fakultetu. Na Sveučilištu u Zagrebu zatim je i magistrirala te doktorirala na području kemijskih znanosti. Danas je znanstvena savjetnica i voditeljica laboratorija u Zavodu za fizičku kemiju IRB-a te znanstvenog projekta MZOŠ-a: *Spektroskopija, kemijska svojstva i reakcije biološki aktivnih molekula*. Iz tih je područja objavila više od 100 znanstvenih radova (123 rada u CC i SCI časopisima, citirana više od 1.000 puta prema WoS-u), 7 stručnih radova i 2 popularna članka.

Prof. dr. sc. Igor Novak rođen je 1952. u Zagrebu, gdje se i školovao. Završio je studij kemije te obranio magisterij i doktorat znanosti (1981.). Od 1977. je zaposlen na IRB-u. Nakon doktorata odlazi na specijalizaciju na Kraljevski koledž (*Kings College*), gdje i ostaje neko vrijeme, a odande kao profesor odlazi na Sveučilište u Singaporeu te nakon umirovljenja na Sveučilište Sturts (*Sturts university*) u Orange u Australiji, gdje i sada djeluje. Sve te godine znanstveno je očuvao vezu sa Zagrebom, s PMF-

om i IRB-om, te je u toj suradnji dosad objavio više od 100 znanstvenih radova u CC časopisima.

Oboje su vrhunski znanstvenici na području određivanja elektronske strukture molekula fotoelektronskom spektroskopijom i njezina koreliranja s molekularnim mehanizmom biološke aktivnosti tih molekula korištenjem sofisticiranih metoda kvantne kemije. Uspješno surađuju od 1999., pa su od 2003. na tom području publicirali više od 30 znanstvenih radova u prestižnim svjetskim časopisima. Posebno se ističu dva njihova 2011. objavljena rada u časopisima *Chemical Physics Letters* i *Journal of Electron Spectroscopy and Related Phenomena* u kojima su istraženi važni herbicidi atrazin i bromoksinil, odnosno šest isto tako bitnih organoklorovih insekticida, lindana, aldrina, dieldrina, DDD, DDE i DDT. To su prvi radovi u kojima djelovanje navedenih spojeva uspješno korelira s elektronskom strukturom.

Prof. dr. sc. Branka Kovač i prof. dr. sc. Igor Novak s ova su dva rada otvorili nov pristup razumijevanju djelovanja herbicida i pesticida te su time zaslužili Akademijinu nagradu.

2.)

Prof. dr. sc. Goran Durn rođen je 1962. godine u Zagrebu, a od 2004. redoviti je profesor Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Bavi se mineraloškim i geokemijskim istraživanjem tala, paleotala i sedimenata te mineralogijom i geokemijom okoliša. Do sada je kao autor ili u koautorstvu objavio 52 znanstvena rada u časopisima i s 55 sažetaka sudjelovao na više od dvadeset međunarodnih znanstvenih skupova. Koautor je dvije knjige i urednik dvije publikacije proizišle iz međunarodnoga znanstvenog skupa. Održao je šest pozvanih predavanja na međunarodnim znanstvenim skupovima. Kao gostujući znanstvenik boravio je na *Sveučilištu za prirodne resurse i primijenjene bioznanosti (University of Natural Resources and Applied Life Sciences)* u Beču, na Sveučilištu *Eötvös Lorand* u Budimpešti i Sveučilištu *Comenius* u Bratislavi. On je naš vodeći stručnjak za geokemiju okoliša i za zaštitu tla od onečišćenja.

U radu pod nazivom *Improvements in Treatment of Waste from Petroleum Industry in Croatia* koji je 2008. godine objavljen u CC časopisu *Journal of Energy Resources Technology* prikazani su rezultati istraživanja tehnološkog otpada iz naftnog rudarstva. Istražena je uspješnost postupka solidifikacije tehnološkog otpada vapnom, ispitano je sedam alternativnih postupaka obrade tehnološkog otpada i testirana je njihova uspješnost. Nakon predobrade, količina krutog otpada u odnosu na početnu količinu otpada smanjila se približno 11 puta, a ostvareno je i bitno smanjenje otpuštanja anorganskih i posebno organskih onečišćivača iz preostalog krutog tehnološkog otpada u okoliš. Rezultatima navedenog rada dan je velik doprinos novim metodama tretiranja tehnološkog otpada iz naftnog rudarstva u Hrvatskoj, što je velik prilog zaštiti okoliša uopće, a posebno tla i podzemnih voda u Republici Hrvatskoj.

NAGRADA ZA PODRUČJE MEDICINSKIH ZNANOSTI

Za područje **medicinskih znanosti** nagradu dobiva **prof. dr. sc. Bojan Polić**, za znanstveno otkriće objavljeno 2009. u znanstvenom časopisu **Immunity** pod naslovom: *Altered NK Cell Development and Enhanced NK Cell-Mediated Resistance to Mouse Cytomegalovirus in NKG2D-Deficient Mice*.

Prof. dr. sc. Bojan Polić rođen je 1964. godine u Rijeci. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci 1989. godine i na istom fakultetu obranio disertaciju 1996. godine. Za asistenta je izabran 1994. godine na Medicinskom fakultetu u Rijeci, gdje je napredovao do redovitog profesora (izabran 2008. godine), a u istom zvanju djeluje i na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Od 2008. godine prodekan je za znanstvenoistraživačku djelatnost i doktorske studije na Medicinskom fakultetu u Rijeci. Uže područje znanstvenog interesa prof. Polića jest razvitak, homeostaza i efektorske funkcije limfocita T i NK. Rezultate istraživanja objavljuje u najprestižnijim svjetskim časopisima s čimbenikom odjeka većim i od 30, što i jest zalag velike citiranosti radova profesora Polića u najprestižnijim svjetskim citatnim bazama.

Za godišnju nagradu Akademije za područje medicinskih znanosti izabran je prof. dr. sc. Bojan Polić za znanstveno otkriće objavljeno u prestižnom znanstvenom časopisu *Immunity* pod naslovom *Altered NK Cell Development and Enhanced NK Cell-Mediated Resistance to Mouse Cytomegalovirus in NKG2D-Deficient Mice* (*Immunity* 31:270 – 282 (IF – 20,579)).

U radu je otkrivena do tada nepoznata uloga NKG2D receptora u razvoju NK stanica. Naime, već je otprije poznata uloga NKG2D u aktivaciji zrelih NK-stanica i izražavanju njihovih efektorskih funkcija (citotoksičnost i proizvodnja citokina). Analizom subpopulacija NK-stanica u NKG2D mutiranih miševa utvrđeno je da taj receptor igra i važnu regulacijsku ulogu u razvoju NK-stanica. Naime, u odsutnosti

navedenog receptora dolazi do ubrzane proliferacije i maturacije NK-stanica, što uzrokuje iznenađujuće bolju kontrolu citomegalovirusne infekcije i nekih tumora.

Rezultati rada pobudili su velik interes u međunarodnoj znanstvenoj zajednici, o čemu svjedoče i brojna pozvana predavanja na stranim sveučilištima i međunarodnim skupovima te znanstvena suradnja s više međunarodnih znanstvenih skupina.

NAGRADA ZA PODRUČJE KNJIŽEVNOSTI

Za područje **književnosti** nagradu dobiva **Miro Gavran**, književnik i dramski pisac, za roman *Kafkin prijatelj*, Mozaik knjiga, 2011.

Hrvatski dramatičar, romanopisac i pripovjedač Miro Gavran, rođen 1961. u Gornjoj Trnavi, u proteklih je 15 godina najizvođeniji hrvatski suvremeni dramatičar u zemlji i inozemstvu. Objavio je i osam vrlo zapaženih romana, od kojih se posljednji, *Kafkin prijatelj*, predlaže za Akademijino visoko priznanje.

Roman *Kafkin prijatelj* romansirana je biografija Kafkina zbiljskog prijatelja Maxa Broda, književnika koji je, ne izvršivši prijateljevu odluku o uništenju najvećeg dijela opisanog opusa, spasio za potomstvo svekoliko Kafkino djelo.

Roman je napisan stilom tipičnim za Miru Gavrana, a obilježuju ga: izbor likova iz zbiljske događajne povijesti, visoko odnjegovan standardni hrvatski jezik, kronikalni stil te pokušaj rekonstrukcije djelatnosti naslovnih likova s obzirom na njihove nepoznate, skrivene ili brižno tajene psihičke osobine.

Gavranovu se životnom romanu književnika i filozofa Maxa Broda, na prostoru od rodnoga Praga do poznog boravišta Tel Aviva, susreću Franz Kafka, njegova majka Julija, otac Hermann, Franzova legendarna ljubav Milena Jesenska te Milenina prijateljica Jana Kučerova. Svaki je od tih likova na poseban, mahom erotski način upleten u životne postaje Kafkina intelektualnog suputnika Maxa Broda, čime se mogu naslutiti, pa i izmišljajno objašnjavati, Brodovi postupci u spašavanju Kafkina djela za potomstvo.

NAGRADA ZA PODRUČJE LIKOVNIH UMJETNOSTI

Za područje likovnih umjetnosti nagradu dobivaju **dr. sc. Katarina Horvat-Levaj**, **dr. sc. Doris Baričević** i **dr. sc. Mirjana Repanić-Braun** za knjigu: *Akadska crkva sv. Katarine u Zagrebu* (Zagreb, Institut za povijest umjetnosti, 2011.).

Izborom Razreda za likovne umjetnosti, a na prijedlog Instituta za povijest umjetnosti, nagradu za područje likovnih umjetnosti dobivaju autorice Katarina Horvat-Levaj, Doris Baričević i Mirjana Repanić-Braun za knjigu *Akadska crkva sv. Katarine u Zagrebu*. Knjiga sustavno i uz brojnu dokumentaciju, uz visoku razinu fotografskih prikaza te uz kontekst europskih realizacija, obrađuje i prezentira jedno od najvrednijih kreativnih ostvarenja u hrvatskim prostorima, baroknu crkvu čija se realizacija odvijala kontinuiranim radom brojnih autora tijekom četiri protekla stoljeća. Autori pojedinačno obrađuju arhitekturu, kiparstvo i slikarstvo verificirajući time sve elemente i svu kvalitetu pojedinih ostvarenja i dajući time trajan prilog hrvatskoj povijesti umjetnosti.

Dr. sc. Katarina Horvat-Levaj znanstvena je savjetnica u Institutu za povijest umjetnosti i voditeljica znanstvenog projekta *Arhitektura i urbanizam Hrvatske od 16. do 18. stoljeća – ishodišta i kontekst*. U brojnim znanstvenim radovima i knjigama obrađuje navedenu temu usmjerujući se prema gradovima na jadranskoj obali, posebno istražujući njihovu stambenu arhitekturu. U nagrađenoj knjizi obrađuje arhitekturu crkve sv. Katarine.

Dr. sc. Dorotea Baričević znanstvena je savjetnica u miru. Svoj dugogodišnji rad posvetila je istraživanju barokne kiparske i drvorezbarske spomeničke baštine kontinentalne Hrvatske. Dobitnica je nagrade HAZU za knjigu *Barokno kiparstvo sjeverne Hrvatske*. U nagrađenoj knjizi obrađuje kiparska ostvarenja crkve sv. Katarine.

Dr. sc. Mirjana Repanić-Braun znanstvena je savjetnica i voditeljica istraživačke teme *Likovna umjetnost sjeverne Hrvatske 17. – 19. stoljeća*

u srednjoeuropskom kontekstu u Institutu za povijest umjetnosti. U brojnim znanstvenim radovima obrađivala je realizacije slikarstva na kontinentalnom području Hrvatske. U nagrađenoj knjizi obrađuje slikarstvo, štukature i djela umjetničkog obrta u crkvi sv. Katarine u Zagrebu.

NAGRADA ZA PODRUČJE GLAZBENE UMJETNOSTI

Za područje glazbene umjetnosti nagradu dobiva **Berislav Šipuš**, skladatelj i dirigent, za kompoziciju: **AD TE...**, **Concertino za violončelo i gudače** (praižvedba 2010., Ljubljana, prva izvedba u RH 5. studenoga 2011., Glazbena tribina Opatija).

Berislav Šipuš rođen je u Zagrebu 1958. godine. Jedan je od najistaknutijih skladatelja hrvatske srednje generacije. Diplomirao je kompoziciju na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (S. Horvat), a usavršavao se kod G. Bosca u Udinama te F. B. Mächea i Xenakisa u pariškom Elektronskom studiju UPIC. Dirigiranje je usavršavao kod prof. V. Kranjčevića, Ž. Brkanovića, K. Šipuća i M. Horvata. U *Teatru alla Scala* u Milanu djelovao je kao asistent dirigenta i dirigent (1989. – 2002.). Na Muzičkoj akademiji kao profesor teorijskih predmeta predaje od 1988. do danas. Od 1977. godine umjetnički je ravnatelj Zagrebačke filharmonije. Osnivač je i umjetnički voditelj *Cantus Ansambla*, koji je do sada praižveo više od 300 djela domaćih i inozemnih autora. Skladateljski opus Berislava Šipuća čini više od 50 skladbi različitih žanrova za koje je dobio niz domaćih i inozemnih nagrada, između ostalih odličje Reda Viteza umjetnosti i književnosti Ministarstva kulture republike Hrvatske (2004.) i odličje Reda Danice s likom Marka Marulića (2009.).

Opće obrise skladbe određuje primjena načela *Concerto grosso*, gdje se solističko glazbalo na maštovit način isprepliće s gudačkim ansamblom, odnosno drugim solistima unutar njegova sastava. To je načelo, ostvareno pomoću tehnike sklapanja sekcija, možda najbližije suvremenoj filmskoj montaži.

Motivičko jedinstvo pak osigurava intervalska ćelija što se javlja na samom početku, pri prvom nastupu solista, a u kasnijem tijeku skladbe transformirana te raznoliko adaptirana.

Glazbeni jezik uputit će nas na postimpresionizam, uz kompletno doziranje bartokovskih tehnika mikropolifonije te kolorističkog harmonijskog idioma Olivera Messiaena.

Lokalna trajanja pojedinih sekcija pažljivo su kalkulirana nudeći uvijek zanimljiv, a katkada i ukusno nepredvidljiv protok vremena.

